

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **I. K. K.**, bývajúceho v B., proti žalovaným **1/ Slovenskej republiky – Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky, 2/ Okresnému úradu v B., o pracovné a mzdové nároky**, ktorá je vedená na Okresnom súde Bardejov pod sp.zn. 4 C 263/1995, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 30. októbra 2008, sp.zn. 1 Co 61/08, takto

r o z h o d o l :

Uznesenie Krajského súdu v Prešove z 30. októbra 2008 sp.zn. 1 Co 61/08 v časti, ktorou bolo potvrdené uznesenie Okresného súdu Bardejov z 31. marca 2008 č.k. 4 C 263/1995-225 vo výroku, ktorým žalobcovi nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov a uznesenie Okresného súdu Bardejov z 31. marca 2008 č.k. 4 C 263/1995-225 vo výroku, ktorým žalobcovi nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, **z r u š u - j e .**

Dovolanie žalobcu v ostatnej časti **o d m i e t a .**

Žalovaným 1/, 2/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bardejov uznesením z 31. marca 2008, č.k. 4 C 263/1995-225 nepriznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov a zamietol jeho návrh na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Dospel k záveru, že u žalobcu neexistujú také majetkové a sociálne pomery, ktoré by odôvodňovali jeho oslobodenie od súdnych poplatkov a ustanovenie mu zástupcu z radov advokátov.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobcu uznesením z 30. októbra 2008, sp.zn. 1 Co 61/08 potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne. Účastníkom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu týkajúcimi sa nesplnenia podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov a pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov. V odôvodnení svojho rozhodnutia, po citácii ustanovení § 138 ods. 1 O.s.p. a § 30 O.s.p., okrem iného, uviedol, že pokiaľ ide o oslobodenie od súdnych poplatkov, súd prvého stupňa správne ustálil, že na pomery žalobcu neodôvodňujú jeho oslobodenie od súdnych poplatkov. Nepovažoval za dôvodné tvrdenie žalobcu v odvolaní, že „námietkové konanie“ je oslobodené od súdnych poplatkov. Uviedol, že námietka zaujatosti je spoplatnená zákonom č. 71/1992 Zb. a v dovolacom konaní sa vyrubuje v dvojnásobnej výške.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorý navrhol uznesenie odvolacieho súdu pre zmatečnosť a nezákonnosť zrušiť. Namietal, že súdy nižších stupňov mu svojim nesprávnym procesným postupom bránia v konaní. Mal za to, že predmetné súdne konanie je podľa § 4 ods. 2 písm. d/ zákona č. 71/1992 Zb. oslobodené od súdnych poplatkov a preto šetrenie jeho osobných a majetkových pomerov neprichádza do úvahy.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním. Treba dodať, že i keď žalobca, ktorý nemá právnické vzdelanie, nie je v konaní o jeho dovolaní zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), povaha napadnutého rozhodnutia vylučuje, aby v prípade tohto dovolania bol nedostatok podmienky povinného zastúpenia považovaný za dôvod pre zastavenie konania. Za situácie, kedy predmetom dovolacieho prieskumu je okrem iného aj rozhodnutie súdu o nevyhovení žiadosti účastníka o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, trvanie na podmienke povinného zastúpenia by popieralo cieľ, ktorý sledoval účastník konania.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. V zmysle ustanovenia § 239 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 O.s.p. v znení do 15. októbra 2008). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky. Keďže rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré je napadnuté dovolaním, nevykazuje znaky niektorého z týchto uznesení, nemožno prípustnosť dovolania žalobcu vyvodiť z ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o nedostatok návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Ustanovenie § 237 O.s.p. pritom nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný a ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v tomto ustanovení, možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné.

Podľa § 237 písm. e/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný.

Vadu podľa tohto ustanovenia predstavuje okolnosť, ktorá patrí k tzv. podmienkam konania, ku ktorým je súd povinný prihliadnúť aj z úradnej povinnosti v ktoromkoľvek štádiu konania.

Podľa § 138 ods. 1, prvá veta O.s.p., na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Konanie súdu o oslobodení od súdneho poplatku podľa § 138 O.s.p. teda predpokladá návrh účastníka konania; bez návrhu súd nemôže rozhodnúť, či účastníka oslobodí alebo neoslobodí od súdnych poplatkov. Nedostatok návrhu na začatie konania je neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania.

Z rozhodnutí súdov nižších stupňov vyplýva, že súdy mali za to, že žalobca požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov za dovolania podané proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 2. decembra 2002 sp.zn. 4 Nc 59/2002, v spojení s jeho opravným uznesením z 9. apríla 2003 sp.zn. 4 Nc 59/2002, a uzneseniu z 10. júla 2007 sp.zn. 5 NcC 20/2007. Súd prvého stupňa v svojom uznesení výslovne uviedol, že žalobca tak urobil v podaní, ktoré bolo súdu doručené 3. februára 2003. Záver súdov, že žalobca požiadal o oslobodenie od súdneho poplatku za dovolania ale nemá oporu v spise súdu. V predmetnom podaní, ktoré bolo súdu doručené 3. februára 2003 (č.l. 107 spisu), žalobca, reagujúc na výzvu súdu na odstránenie nedostatkov jeho dovolania spočívajúcich aj v nedostatku jeho povinného zastúpenia advokátom, v bode 5. podania požiadal iba o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov („Preto žiadam súd, aby mi na právne zastupovanie v tomto dovolaní určil advokáta ,ex offo´ pretože si myslím, že v zmysle príslušných ustanovení OSP splňam na to podmienky“). Ani z ďalšieho obsahu spisu súdu prvého stupňa nevyplýva, že by žalobca požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 O.s.p.

Ak za tohto stavu súd prvého stupňa rozhodol podľa § 138 ods. 1 O.s.p. o tom, že žalobcovi nepriznáva oslobodenie od súdnych poplatkov, hoci ten nepodal návrh na začatie konania o oslobodenie od súdnych poplatkov, zaťažil svoje konanie a rozhodnutie vadou podľa § 237 písm. e/ O.s.p. Túto vadu konania odvolací súd neodstránil a preto i jeho konanie a rozhodnutie je ňou postihnuté.

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd zrušil podľa § 243b ods. 2 O.s.p. dovolaním žalobcu napadnuté uznesenie odvolacieho súdu v časti, ktorou bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým žalobcovi nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov. Pre rovnakú vadu konania zrušil podľa § 243b ods. 3 O.s.p. i uznesenie súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým žalobcovi nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov.

Žalobca napadol dovolaním uznesenie odvolacieho súdu i v časti, ktorou bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa o zamietnutí jeho návrhu na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. V tejto časti ale nie je jeho dovolanie prípustné podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

Ako už bolo uvedené vyššie, v zmysle ustanovenia § 239 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 O.s.p. v znení do 15. októbra 2008). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky. Keďže dovolaním žalobcu napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v časti, ktorou bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa o zamietnutí jeho návrhu na ustanovenie zástupcu z radov advokátov, nevykazuje znaky niektorého z týchto uznesení, nemožno prípustnosť dovolania žalobcu v tejto časti vyvodiť z ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p.

Podľa odvolacieho súdu prípustnosť dovolania žalobcu v tejto časti nie je možné vyvodiť ani zo žiadneho z ustanovení § 237 písm. a/ až g/ O.s.p., pretože konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto časti nie sú postihnuté predmetnými vadami.

Keďže v danom prípade dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nie je podľa § 239 O.s.p. prípustné a vady uvedené v § 237 O.s.p. neboli zistené, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu ako neprípustné podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218

ods. 1 písm. c/ O.s.p. odmietol. S poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

Dovolací súd považuje za potrebné na záver poznamenať, že z podania žalobcu z 1. februára 2003, ktoré bolo súdu doručené 3. februára 2003, v spojení s výzvou súdu v uznesení z 22. januára 2003 č.k. 4 C 263/95-105, nepochybne vyplýva, že žiadosť žalobcu o ustanovenie zástupcu z radov advokátov podľa § 30 O.s.p. sa týkala iba konania o jeho dovolaní proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 2. decembra 2002 sp.zn. 4 Nc 59/02 a potom aj dovolania proti uzneseniu označeného súdu z 10. júla 2007 sp.zn. 5 NcC 20/2007, ktorými uzneseniami neboli sudcovia súdu prvého stupňa vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci. O týchto dovolaniach ale Najvyšší súd Slovenskej republiky konal a rozhodol (pod sp.zn. 5 Cdo 175/2009 a 5 Cdo 176/2009) bez toho, že by rigorózne trval na tom, aby žalobca bol v konaní o týchto dovolaniach zastúpený advokátom; konanie o týchto dovolaniach zastavil nie z dôvodu nedostatku zastúpenia žalobcu, ale z dôvodu nedostatku funkčnej príslušnosti súdov na rozhodovanie o dovolaní proti rozhodnutiu krajského súdu o tom, či sudca okresného je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vzhľadom na uvedené skúmanie, či rozhodnutiami súdov o neustanovení zástupcu pre dovolacie konanie sa žalobcovi neodňala možnosť konať pred (dovolacím) súdom, sa stalo nadbytočným.

V dovolacom konaní úspešným žalovaným 1/, 2/ vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobcovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky im však žiadne trovy dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodali návrh na ich priznanie.

P o u ě e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 13. novembra 2009

JUDr. Ladislav Górász , v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková